„Nedělal jsem si žádné iluze, že všichni budou Otčenáš umět, ale dojemné bylo, že někteří alespoň otevírali ústa.“
"I didn't expect them all to know the Lord's Prayer, but it was very touching to see some of them move their mouth at least."

MY JSME TO NEVZDALI
Příběhy 20. století

„Myslím, že modlitba Otčenáše byl nejlepší způsob, jak ukázat, že svoboda nám spadla do klína a že je to veliký Boží dar. Že to není zásluha jednotlivců ani nějakých hnutí, ale souhra všech okolností a Boží vedení.“

"I think that the Lord's Prayer was the best way to show people that freedom was a great gift from God. That it is not only the credit of individuals or whatever movements, but a combination of all circumstances and God's guidance."

Václav Malý (*1950)

Václav Malý vstoupil ve svých devatenácti letech do litoměřického semináře a začal studovat tamní bohosloveckou fakultu. Kvůli kritice kolaborantského hnutí Pacem in Terris hrozilo, že nebude po sedmi letech studia vůbec vysvěcen na kněze. Díky zásahu kardinála Tomáška se ale v roce 1976 nakonec knězem stal. Václav Malý byl přesvědčen, že součástí kněžské služby je v případě nutnosti vyjádření občanského postoje. *„Mé rozhodnutí ke kněžství bylo částečně ovlivněno společenskou atmosférou. Viděl jsem, jak se po odeznění pražského jara lidé začínají pitvořit, bát se a žít život dvojí tváře. Tehdy jsem si řekl, že není možné, aby člověk měnil svoje postoje podle vnějších okolností. A uvažoval jsem následujícím způsobem: Chci být knězem, abych lidi povzbuzoval k tomu, že je třeba stát pevně, na pevném základě. Tím základem pro mě bylo evangelium. To jsem chtěl sdílet s jinými a zároveň i trochu ukazovat cestu. Rozhodně to ale nebylo motivováno politickým odporem, protože to by byl příliš slabý a nehodnotný podnět.“*

V roce 1977, v druhé vlně podepisování Charty 77, se Václav Malý také stal jejím signatářem, i při vědomí, že ho podpis bude pravděpodobně stát státní souhlas nutný k vykonávání duchovního povolání. A vskutku – jako kněz mohl veřejně sloužit pouze necelé dva roky na farnostech ve Vlašimi a v Plzni, než mu byl souhlas odebrán. V roce 1979 se angažoval ve Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS), který poskytoval praktickou pomoc vězněným disidentům. Kvůli své práci pro VONS byl Václav Malý už téhož roku zatčen a strávil ve vězení celkem sedm měsíců, vyšetřován byl kvůli podezření z podvracení republiky. Po propuštění nesměl samozřejmě stále veřejně vykonávat kněžskou službu a stal se topičem. Jako kněz ovšem tajně působil, navštěvoval věřící, sloužil mše a pomáhal mimopražským disidentům, kteří se nemohli opírat o disidentské společenství. V letech 1981–1982 byl Václav Malý i mluvčím Charty 77. Toto pověření pro něj znamenalo další neustálé nebezpečí kriminálu.

Do listopadových událostí se zapojil především jako moderátor nejrůznějších setkání a mluvčí Občanského fóra. Pětadvacátého listopadu 1989 potom na Letenské pláni v Praze pronesl do mikrofonu před půlmilionovým davem Otčenáš: *„Vnitřně jsem váhal a nebyl jsem si vůbec jistý. Ale nakonec jsem si řekl: ‚Risknu to.‘ Nedělal jsem si žádné iluze, že všichni budou Otčenáš umět, ale dojemné bylo, že někteří alespoň otevírali ústa. Bylo to hop nebo trop. Ale ten risk se mi vydařil.“*

V roce 1990 se Malý vrátil k veřejné duchovní činnosti ve farnosti sv. Gabriela, později pokračoval u sv. Antonína v Praze-Holešovicích. V roce 1996 se stal kanovníkem pražské metropolitní kapituly a téhož roku byl povolán i na biskupský stolec jako světící biskup pražský. Byl konsekrován v listopadu 1997. Jako své biskupské motto si zvolil slova „pokora a pravda“.

When Václav Malý was seventeen years old he entered the seminary in Litoměřice and started to attend the local Cyril and Method Theology University. Because of criticism of the collaborating movement called Pacem in Terris, he faced the threat that after seven years of studies, he would not even be ordained. Thanks to the intervention of cardinal Tomášek, he finally became a priest in 1976. Václav Malý was convinced that expressing his civil attitude in cases of need was part of his priestly duties. *"My decision to become a priest was partially influenced by the social atmosphere. I saw people begin to act burlesque, being afraid and leading two-faced lives after the Prague Spring period. At this time I told myself, that it is not acceptable for a person to change his attitudes according to inner circumstances. I was thinking: I want to be a priest so I can encourage people to stand with both feet on the ground. For me, the ground was the Gospel. I wanted to share this with others and show them the right way at the same time. It definitely wasn't influenced by any political aversion. That would have been a very poor and unvalued stimulation."*

In 1977, when Charter 77 was being signed for the second time, Václav Malý signed it too, although he knew, that his signature would probably cost him the governmental approval necessary for his religious service. And that is what happened in deed – he was allowed to carry out his priestly duties officially only for two years in Vlašim and in Plzeň, before his approval was forfeited.

In 1979 he was involved in the VONS association (Committee for the Defense of the Unjustly Persecuted), which helped arrested dissidents. Due to his activities in this organization he was arrested during the same year. He spent seven months in prison being investigated for subversion of the Republic. After his release he still was not allowed to perform his priestly duties of course. Therefore he became a boiler man. He functioned as a priest secretly though. He kept visiting the faithful, he held masses and helped dissidents who were from out of Prague and could not therefore rely on the dissident community.

Between the years 1981–1982 Václav Malý functioned as a spokesman for Charter 77. This very dangerous assignment meant another prison threat for him. In 1989 he actively participated in the November events, especially as a spokesman of the OF (The Civic Forum – translator's note). He also featured in several public meetings. On November 25, 1989 on Letná Field in Prague he stood in front of half a million people and delivered the Lord's Prayer on the microphone: *"I was unsure and hesitating inside. But then I decided to take the chance. I didn't expect all the people to know the Lord's Prayer, but it was very touching to see some of them move their mouth at least. It was all or nothing. But it was successful."*

Václav Malý officially became a priest again in 1990. He stayed in the Saint Gabriel parish in Prague and later at Saint Anthony in Prague Holešovice. In 1996 he became the canon of the Prague metropolitan Chapter. And during the same year he was also called up on the bishop's throne as the Auxiliary Bishop of Prague. In November 1997 he was consecrated. "Humility and truth "– he chose those two words for his Bishop motto.

Foto / Photo: Štěpán Hon

PAMĚŤ NÁRODA
www.pametnaroda.cz

PRAHA 1 · post bellum · ústav pro studium totalitních režimů · archiv bezpečnostních složek · FUJITSU

„Vždycky se na 17. listopad moc těším – vždy začínám jakoby od nového začátku, s novou vírou, že věci budou dobré, že se jen musíme přičinit."

"I'm always looking forward to November 17th – I kind of start always all over again. With new faith that everything will be just fine, we only have to show some effort."

„Studentské hnutí, tak jak se formovalo od poloviny 80. let, bylo zajímavým způsobem složeno ze dvou proudů – jeden tvořily studentské časopisy a Studentské tiskové a informační středisko, kde se profiloval například Martin Mejstřík a my ostatní redaktoři, druhý tvořila takzvaná Stuha pod vedením například Šimona Pánka, což bylo skutečně zakonspirované prostředí, které pochopitelně nepublikovalo, ale vytvářelo velmi účinnou síť kontaktů na vysokých školách. Když se tato prostředí propojila, vznikla neuvěřitelně propracovaná síť budoucích stávkových výborů na jednotlivých fakultách, která překvapila i nás samé svou rychlostí akce a profesionalitou. Je asi ironií osudu, že demonstrace 17. listopadu 1989 byla jen jednou z činností, které jsme společně připravovali, ty další už s sebou strhla lavina změn po zásahu na Národní třídě."

"The students movement as it was gradually forming since the mid '80s, was established in quite an interesting way out of two movements: the first one included student magazines and the Student Press and Information Centre. For example Martin Mejsřík, and the rest of us editors. The second one was entitled Stuha (Ribbon – translator's note.) and it was lead by Šimon Pánek. This really conspiring group never published anything of course. Its task was to establish a very powerful network throughout universities. After these two groups united, an unbelievably sophisticated organization of future strike committees was created throughout the faculties. Its ability to act quickly and its professionalism surprised us. It is probably an irony of fate that the November 17th demonstration was only one of the many planned activities, which we prepared together. But the other ones were swept away by the avalanche of changes that came after the police raid on National Avenue."

Monika MacDonagh-Pajerová (*1966)

Monika Pajerová patřila k předním osobnostem generace studentů, které se v druhé polovině 80. let podařilo pod hlavičkou Socialistického svazu mládeže vytvořit zárodky svobodného studentského hnutí. Jako studentka moderní filologie na Filozofické fakultě UK přispívala do studentských časopisů (zejména do *Situace* a *Kavárny A.F.F.A.*), uváděla setkání v Diskusním klubu na Novotného lávce v Praze a patřila k vedení Studentského tiskového a informačního střediska (STIS), které se stalo centrem setkávání, diskusí a výměny informací mezi redakcemi vysokoškolských studentských časopisů. *„Založili jsme STIS, kde se redaktoři a spřátelení kolegové každý čtvrtek scházeli. Tam jsme se radili, kdo co vydá, jaká výstava se udělá, tam jsme zvali lidi, kteří neměli existovat – z Charty, z VONSu, z Nezávislého mírového sdružení. Tam jsme podepisovali Několik vět a tam jsme pak naplánovali demonstraci na 17. listopadu 1989."*

Oficiálně povolenou demonstraci k Mezinárodnímu dni studentstva zahájila Monika Pajerová svým proslovem. *„Říkali jsme si, že to bude zkouška síly na další Palachův týden. Nedávno jsem našla svůj projev z Albertova. Byl to velice mírný příspěvek o dialogu asi v tom smyslu, že věcí, které nás spojují, je víc než těch, které nás rozdělují."* Brutální zásah policie proti studentům na Národní třídě však dialog znemožnil. Akce vyvolala reakci. V pohnutých dnech, kdy se hroutila komunistická diktatura, organizovala Monika Pajerová stávkový výbor filozofické fakulty, poté působila jako tisková mluvčí Koordinačního stávkového výboru vysokých škol a posléze se zapojila do práce Občanského fóra, kde se mimo jiné angažovala pro zvolení Václava Havla prezidentem. *„V OF jsme nebyli jako samostatná síla, tam jsme se už jako hnutí rozplynuli. A myslím, že to bylo správně. Jednou z věcí, v kterých se studentské hnutí v roce 1989 nemýlilo, bylo, že vůči komunistům se mělo postupovat rázněji. Ale nakonec si vždycky říkám, že to hlavní, co jsme chtěli, se nám podařilo."*

Po roce 1989 Monika Pajerová úspěšně dokončila studium filologie a deset let pracovala v diplomatických službách jako kulturní atašé na velvyslanectví v Paříži, administrátorka kulturního výboru Rady Evropy ve Štrasburku, vedoucí tiskového odboru a mluvčí ministerstva zahraničních věcí. Po roce 2000 stála u zrodu dvou politických stran. Od roku 2002 předsedá občanskému sdružení ANO pro Evropu, které se věnuje otázkám našeho členství v Evropské unii. Přednáší na pražské New York University a je spoluautorkou knihy *Studenti psali revoluci.*

Monika Pajerová was among the top personalities of the student generation, who managed to lay the ground of the independent student movement during the mid '80s. They had done so under the heading of the SSM (former communist youth organization). As a student of the Faculty of Arts of the Charles University she cooperated with student magazines like e.g. Situace or Kavárna A.F.F.A. She was the organizer and the hostess of the Public Debates Club located at Novotného Lávka in Prague and was a spokeswoman of the University Strike Committee which became a meeting point of the university magazines' staffs. *"We created the (STIS Student Press and Information Center), where all the editors and fellow colleagues used to meet on Thursdays. We discussed there what each editor will publish, what exhibition we'll do. We also used to invite people who weren't supposed to exist – signers of Charter 77, people from VONS (The Committee for the Defense of the Unjustly Persecuted – translator's note) or people from the Independent Peace Organization. We signed the ´Několik vět´ (Few Words – written by Václav Havel) document too and then we organized the demonstration on November 17th 1989."*

During the officially authorized demonstration for International Students' Day, Monika Pajerová began with her speech: *"We thought this would be another hard rehearsal for the following Palach Week. I just recently found my speech from the Albertov meeting. It was a very modest contribution about dialogue in the meaning that there are more things that unite us than things that drive us apart."* But the brutal police action against the students on National Avenue made any dialogue impossible. This event caused a response. During these unsettled days when the communist regime was collapsing, Monika Pajerová organized the strike committee at the Faculty of Arts and also functioned as a spokeswoman of the University Strike Committee and later also participated in the newly established Civic Forum activity. Among other things, she supported Václav Havel during the presidential elections. *"The Civic Forum was no longer a student movement, there we were an independent power and it was correct as far as I'm concerned. The one thing which the students were right about was that the communist regime should have been treated more resolutely. But then I always think to myself that we have achieved everything we wanted after all. "*

Monika Pajerová finished her university studies successfully after 1989. After that she was employed as a culture attaché at the Czech Embassy in Paris for ten years. She also worked as the administrator of the cultural committee of the Council of Europe in Strasbourg or as the Head of the Press Department and Spokesman of the Ministry of Foreign Affairs. She was involved in establishing two political parties after the year 2000. She is a chairwoman of the civic association Yes for Europe, which applies itself to questions pertaining our membership in the EU. She also lectures at the New York University of Prague and she is a co-author of the book *Students Wrote the Revolution.*

Foto / Photo: Vavřinec Menšl

PAMĚŤ NÁRODA
www.pametnaroda.cz

PRAHA 1
post bellum
ústav pro studium totalitních režimů
archiv bezpečnostních složek
FUJITSU

„Starší lidé z Charty 77 demonstrace většinou nepodporovali, nebo je přímo odmítali, to byla naše snaha.“

“The older people who signed Charter 77 mostly didn’t support the demonstrations, some of them completely refused them. It was our effort.“

MY JSME TO NEVZDALI
Příběhy 20. století

„Rok 1989 byl vyvrcholením snah podstatné části mé generace. Už o rok dřív začaly masové protirežimní demonstrace, vznikla do té doby nevídaná spousta občanských iniciativ a celé to dění bylo korunováno pádem režimu… Ale fakt je, že historii může člověk zhodnotit až s odstupem – a já si dneska myslím, že komunismus tu měl trvat tak o dva roky déle. Politická opozice by se, myslím, zformovala natolik, že by pak nenastalo rozkrádání státu a nepanovala by taková neúcta k právnímu systému, takový marasmus.“

„The year of 1989 was the culmination of efforts for an essential part of my generation. The massive anti-regime demonstrations began already a year earlier. Many popular initiatives arose, which was very unusual to see until then. And all that activity was rewarded by the fall of the communist regime… But the thing is that we can evaluate history only after some time – and if you ask me today, I’ll tell you that the communist regime should have lasted for two years longer. I think the political opposition would have formed well enough so that the theft of state property would never have happened. Also we wouldn’t see such disrespect toward the legal system as we see these days.“

Stanislav Penc (*1970)

Stanislav Penc byl jedním z nejmladších českých disidentů. V prosinci 1988 se vyučil zedníkem, ale to už měl za sebou spoustu opozičních aktivit a střetů s policií: tiskl protirežimní letáky, účastnil se demonstrací, pracoval v nezávislých iniciativách. V první polovině 80. let začal docházet do Jazzové sekce, zajímal ho John Lennon a hippies a brzy začal chodit i na spontánní setkání u Lennonovy zdi v Praze na Kampě, která rozháněla Veřejná bezpečnost: *„Drsné to bylo třeba v roce 1985. Sice nás nechali odejít na Karlův most, jenže tam čekalo několik policejních aut, která se rozjela proti nám a velkou rychlostí nás hnala před sebou. Na konci mostu pak čekali esenbáci se psy bez náhubků. O rok později to probíhalo dost podobně.“*

Setkání u zdi se konala každoročně a Stanislav Penc, který se podílel i na vybudování nepovoleného Lennonova pomníku, vzpomíná, že pro mnoho mladých lidí to byl první přímý střet s policejním státem. Protikomunistických iniciativ, navzájem provázaných, vznikla tehdy celá řada, začaly se rozbíhat veřejné akce, vedle velkých demonstrací a petic i spousta menších podniků s nádechem recese, jako byl třeba běh třídou Politických vězňů, zasílání protestních dopisů prezidentovi Husákovi nebo korzování občanů po pěší zóně s imitací policejního zákroku, což Pencovi vyneslo policejní stíhání pro přestupek. V roce 1988 stál Stanislav Penc u zrodu Mírového klubu Johna Lennona, působil i v Nezávislém mírovém sdružení. Masové demonstrace se nicméně staly klíčovým (a pro režim také nejnepříjemnějším) projevem odporu. Stanislav Penc se jich nejen účastnil, ale spolu s dalšími přáteli je inicioval: *„Starší lidé z Charty 77 většinou demonstrace nepodporovali nebo přímo odmítali, byla to naše snaha. Tiskl jsem tehdy sítotiskem letáky, vyzývající třeba k manifestaci k dvacátému výročí 21. srpna 1968, pak jsme je roznášeli a rozlepovali. Totéž se týkalo Palachova týdne v roce 1989. Letáky jsem roznášel i v přestrojení – chodil jsem s hokejkou a měl jsem je ve velké sportovní tašce.“* Během Palachova týdne v lednu 1989 byl Stanislav Penc zatčen a dva týdny držen ve vazbě. Následně ho čekal vyhazov z práce.

V posledním roce totality pořádal Mírový klub Johna Lennona také diskusní setkání na Karlově mostě: *„Přicházel jsem na most, najednou proti mně vyšli estébáci a řekli mi, že když hned neodejdu, zlámou mi nohy a hodí mne do Vltavy. Tak jsem se otočil a odcházel, ale v Karlově ulici mě dostihli, srazili mě na zem a začali mě mlátit. Jeden z těch fízlů byl takový obrovský chlap, kterému se říkalo Varlatář, ten mě chytil pod krkem, zvedl mne do výšky, přitiskl na zeď a držel mě pod krkem. Pamatuju si, že jsem viděl, jak zvedl ruku a chystal se mi dát pěstí. Jenomže kolem se mezitím shlukli lidé a najednou z toho davu vyrazila jiná, větší ruka a srazila Varlatáře k zemi. Byli tam totiž nějací horníci na výletě v Praze, a ti se pustili do těch estébáků a seřezali je.“* Penc utekl a až do listopadového převratu se před Státní bezpečností skrýval. Po roce 1989 se odstěhoval na venkov, nicméně zůstal veřejně činný, do roku 2008 byl členem Strany zelených, za niž také kandidoval do parlamentu.

Stanislav Penc was one of the youngest Czech dissidents. In December 1988 he learned to be a bricklayer. At this time he was already involved with the opposition activity and he had experienced several collisions with police: he printed anti-regime leaflets, he attended demonstrations and also worked in independent organizations. In the early ‘80s he began to visit the Jazz Section, he was interested in John Lennon and the hippie trend. Soon he started to attend the meetings at Lennon’s Wall in Prague-Kampa. These meeting were usually dispersed by police: *“It was really rough in 1985. The police let us get to Charles Bridge, but the police cars were waiting for us there already. They speeded up toward us and urged us in front of them. At the end of the bridge the police officers were waiting with their dogs, which were not wearing a muzzles. One year later the situation was basically the same.“*

The meetings at Lennon’s Wall were held annually and Stanislav Penc – who also participated in the construction of the illegal Lennon monument – recalls, that for many of the young people who came to the meeting it was the very first direct confrontation with the police state. A lot of anti-communist activities arose, public meetings started to occur. Apart from big demonstrations and petitions there were also small tongue-in-cheek events. Things like for example running through Political Prisoner Street or sending protest letters to President Husák or citizens walking through the pedestrian zone imitating the police repression. Penc was “awarded” for this one act with police prosecution for misdemeanor. In 1988 Stanislav Penc was at the opening of the John Lennon Peace Club and also participated in the Independent Peace Association. However, mass demonstrations became a key (and also most disagreeable to the regime) manifestation of the resistance.

Stanislav Penc did not only attend these demonstrations, but he also organized them with the help of his friends: *“The older people who signed Charter 77 mostly didn’t support the demonstrations, some of them refused them completely. It was our effort. I printed out the leaflets calling for the need to rally on behalf of the 20th Anniversary of August 21st 1968. We printed them and distributed them and plastered them about. The same was during Palach Week in 1989. Sometimes I distributed the leaflets under cover – I walked around with a hockey stick and carried the leaflets in a big hockey duffle bag.“* Stanislav Penc was arrested during Palach Week in January 1989 and was held in custody for two weeks. He subsequently lost his job.

The John Lennon Peace Club also held a discussion meeting on Charles Bridge during the last year of the totalitarian regime: *“I was approaching the bridge when all of a sudden some StB (StB was the secret communist police – translator’s note) agents walked to me saying that if I won’t leave immediately they’ll break my legs and then throw me into the Vltava River. So I turned around to leave, but they caught me up in Charles Street. They knocked me down on the ground and started to beat me up. One of them was such a huge big man – he was called ´testical man´ (liberal translation). He grabbed me under my throat, lifted me up high and pressed me toward the wall. I remember seeing him raising his hand to hit my face. Luckily for me people gathered around in the meantime and then an even bigger hand burst out the crowd and knocked this ´testical man´ down. There were some miners visiting, and they beat up the StB agents.“* After this accident, Penc ran away and stayed in hiding until the November revolution. After 1989 he moved to the countryside, but nonetheless he remained publicly active. He was a member of the Green party until 2008 and even ran for parliament.

Foto / Photo: Vavřinec Menšl

PAMĚŤ NÁRODA
www.pametnaroda.cz

PRAHA 1 · post bellum · ústav pro studium totalitních režimů · archiv bezpečnostních složek · FUJITSU

„S odstupem času to celé vypadá jako neskutečná fraška – a člověk si už těžko vybavuje, jak nekonečně velký hnus z něj 17. listopadu 1989 spadl."

"Over time it all looks as an unbelievable farce. And it becomes more and more difficult to recollect the immense feeling of disgust that fell off me on November 17th 1989."

„Poprvé jsem si s veškerou vážností uvědomil, že by mohl režim padnout, když jsem se dozvěděl, že komunisté povolili studentskou demonstraci ke Dni studentstva… Sedmnáctého listopadu jsem spolu s několika dalšími lidmi dorazil na Albertov, když už začali mluvit řečníci. Projevy byly vesměs dobré, ale ke konci už shromáždění ztrácelo dynamiku. Naštěstí se udělal průvod… A šlo se na Vyšehrad. Vyvolávali jsme: ‚Demonstrace každý den!' a ‚Zítra v šestnáct hodin u svatého Václava!', a to s jediným cílem: pokud má mít 17. listopad smysl, musí přerůst v řetězovou demonstraci, podobně jako tomu bylo během Palachova týdne. Když se potom desetitisícový zástup lidí valil po nábřeží, řekl jsem si: ‚To je jejich konec.'"

"The first time I realized with full gravity that the regime might fall was when I learnt that the communists permitted a student demonstration on International Students´ Day. On November 17th we arrived with several other people to Albertov, the speakers had already begun speaking. Overall, the speeches were good, but toward the end the meeting began losing its drive. Fortunately, a march was organized… And we marched toward Vyšehrad. We shouted: ´A demonstration every day!´ and ´Tomorrow 4 p.m. at St Wenceslas!´ All this had only one objective: if that November 17th was to have some significance, it needed to overgrow into a chain demonstration, as had happened during Palach Week. When the ten-thousand-people crowd rolled along the embankment, I thought: this is their end."

Petr Placák (*1964)

Petr Placák (syn mluvčího Charty 77 Bedřicha Placáka) patřil k nejmladší generaci antikomunistické opozice, na konci osmdesátých let byl jedním z organizátorů protirežimních veřejných akcí.

V letech 1982–1986 hrál na klarinet ve skupině The Plastic People of the Universe. Za soustavné šikany Státní bezpečnosti pracoval v dělnických povoláních, publikoval v samizdatu (mj. román *Medorek* a básnickou sbírku *Obrovský zasněžený hřbitov*). V květnu 1988 stál u zrodu nezávislé iniciativy České děti a sepsal její monarchistický manifest: *„Přišli jsme tehdy s něčím, co bylo pro bolševiky naprosto nepochopitelné. Estébáci samozřejmě po tom skočili a nechali manifest uveřejnit v Rudém právu. Aby si lidé udělali obrázek, co jsme zač. A tak tam mezi prohlášeními brigád dojiček a socialistických úderníků najednou stálo, že my, České děti, vyhlašujeme, že české království trvá a připravujeme se na příchod českého krále, což je náš nejvyšší cíl…"*

Petr Placák říká, že od roku 1988 žil od jedné protikomunistické demonstrace k druhé a bylo mu jasné, že režim se může zhroutit pouze pod vytrvalým tlakem veřejnosti. V červnu 1988 organizoval s přáteli letákovou akci proti bourání starého Žižkova. O dva měsíce později České děti spoluvyzvaly občany cyklostylovanými letáky k účasti na demonstraci k dvacátému výročí 21. srpna 1968, na niž pak přišly tisíce lidí. Následovaly protesty v den výročí založení republiky 28. října 1988.

V lednu 1989, když se pokusil uctít památku Jana Palacha a položit k pomníku sv. Václava květiny, byl Placák (už poněkolikáté) zatčen: *„Sebrali mě 15. ledna, ještě než jsem stačil dojít k pomníku na Václavském náměstí. Když jsme čekali s dalšími lidmi z opozice na fízlárně v Benediktské ulici, napsal jsem na papírek, že se příští den sejdeme znovu. Mohla za to stuha, kterou jsem měl schovanou v podšívce kabátu a na níž bylo napsáno ‚Janu Palachovi České děti'. Přišlo mi líto, že jsem ji nemohl položit na pomník sv. Václava. Tím, že se podařilo svolat demonstraci na další den, se spustil řetěz protestů…"*

Týž den večer Placáka pustili, následující den ho StB zatkla znovu a zůstal ve vazbě dva týdny. Pak byl odsouzen k podmínečnému trestu.

Dnes je přesvědčen, že demonstrace na Václavském náměstí během Palachova týdne znamenaly zásadní zlom v cestě české společnosti ke svobodě: mj. tím, že do značné míry ovlivnily nebo dokonce změnily mentalitu těch, kdo do té doby působili v tzv. šedé zóně.

Po roce 1989 Petr Placák vystudoval historii na Filozofické fakultě UK, vydal několik knih, naposledy prózu *Fízl*, za niž dostal cenu Magnesia Litera 2008. Publikuje v českých denících a řídí kulturně-společenský studentský list *Babylon*.

Petr Placák (son of the Charter 77 spokesman Bedřich Placák) was a member of the youngest generation of anticommunist opposition; in the late 1980s he was one of organizers of public events against the regime.

In 1982–1986 he played the clarinet in the band The Plastic People of the Universe. Under incessant bullying from State Security he worked in various manual professions, he published in samizdat (the novel Medorek and a collection of poems Obrovský zasněžený hřbitov (Huge Snow-covered Graveyard), among others). In May 1988 he participated in establishing the independent initiative Czech Children, and he wrote its monarchist manifesto: *"At that time we came up with something which was totally ungraspable for the Bolsheviks. Obviously, State Security jumped at it and they had the manifesto published in the Rudé právo newspaper. In order to let people see for themselves what we were like. And thus among proclamations from brigades of milkers and socialist shock-workers, suddenly there appeared our manifesto, stating that we, Czech Children, declared that the Czech kingdom still lasted, and that we were preparing for the coming of the Czech king, which was our ultimate goal…"*

Petr Placák says that from 1988 he was living from one anticommunist demonstration to another, and that it was clear to him that the regime could collapse only under persistent pressure from the public. In June 1988 together with his friends they organized a pamphlet campaign against the demolition of the old Žižkov neighbourhood. Two months later, Czech Children used cyclostyled pamphlets to invite their fellow citizens to participate in a demonstration on the twentieth anniversary of August 21, 1968, a gathering to which thousands of people came. Protests on the day of the foundation of the Czechoslovak Republic on October 28, 1988, followed.

In January 1989, when he attempted to commemorate the memory of Jan Palach and lay flowers at the monument of St Wenceslas, Petr Placák was arrested (not for the first time): *"They arrested me on January 15th before I even managed to get to the monument on Wenceslas Square. While we waited together with other people from the opposition movement at the police station in Benedikt Street, I wrote a note on a piece of paper that we would meet again the following day. It all happened due to a ribbon, which I hid in the lining of my coat, and on which was written: ´Czech Children to Jan Palach.´ I felt sorry I was not able to place it on the St Wenceslas monument. But we managed to organize a demonstration for the following day, and this unleashed a chain reaction of protests…"*

Placák was released in the evening of the same day, the following day State Security arrested him again and held him in detention for two weeks. He was then given a suspended sentence.

Today he believes that the demonstrations on Wenceslas Square during Palach Week marked a turning point on the Czech society's road to freedom: among other things by influencing or even changing the mentality of those who till that time had been active in the so-called grey zone.

After 1989 Petr Placák completed studies of history at the Faculty of Arts at Charles University. He published several books, the most recent one being the prose work Fízl (Cop), for which he was awarded the Magnesia Litera Prize in 2008. He writes for various Czech dailies and is in charge of the cultural-social student newspaper Babylon.

Foto / Photo: Petr Neubert

PAMĚŤ NÁRODA
www.pametnaroda.cz

PRAHA 1 · post bellum · ústav pro studium totalitních režimů · archiv bezpečnostních složek · FUJITSU